po·cum romano pontifice ibi conuenirent· et papa miſſam celebraret· et populus cōicaret ſicut in die natalis domini· Et eodez die per uniuerſum orbē feſtum· b· marie et omniū ſanctoꝝ celebraretur· Et ſequenti die omnium animarum feſtiuitates·

De Octauiano imperatore·

Poſt uero multū tp̄ris Senatores uidentes octauianū tante pulchritudinis pꝓſperitatis et pacis· Et ꝙ totū mundū tributarium fecerat dixerūt ei uolumus te adorare qa diuinitas in te eſt et ſi hoc nō eſſet nō emergerentur tibi proſpera· Qui renuens indutias poſtulauit· et ad ſe Cibellam tiburtinam uocari fecit· Cui qđ ſenatores dixerūt recitauit· et ꝙ ſpacium duum dierū peciit ut ſibi conſuleret· in quibus artum ieiuniū operata eſt· poſt tres dies reſpondit imperatori ſic iudicij ſignum tellus ſudore madeſcit· e celo rex uenit per ſecula futurus· Illico poſtq̄ dixiſſet hoc apertum eſt celum et ſplendor maximus irruit ſuper eum· uiditq; in celo uirginem pulcherrimam et puerū in brachiis habētem ſup altare dei qđ cum miraretur ualde audiuit uocē dicentē· hec ara eſt filii dei· qui ſtatiꝫ pꝓcidit in terram et adorauit xp̄m uenturū· qđ recitauit ſenatoribus de quo mirati ſunt ualde· Et fuit hec uiſio in camera imperatoris ubi nunc eſt eccl'ia· b· marie in capitolio· et ideo uocatur ſancta maria in ara celi· et eſt ibi eccleſia fratrum minorum·

Mirabilia Rome finiunt·

Modus ſeruandus in executione ſeu preſentatione gratie expectatiue·

Primo habitis bullis plūbātis Executor ſiuē iudex executores ſiue iudices ſi fuerit in Curia Romana· uel in partibus· uadat uł uadāt cum bullis et debita cuꝫ inſtātia requirat ſeu requirāt· et humiliter petat ſeu petant· ut pꝓcedat ſeu procedant· et executionem ſupradicte gratie· ſecundum eius directaꝫ formam et tenorem litterarum apoſtolicarum deſup̄ dicta gratia ſibi conceſſarum·

Qui executor ſiue executores ſi pꝓcedere uoluerint aſſignent impetranti certū terminuꝫ ad comparēduꝫ coram eo uel coram eis producendo· pꝓducendū et docenduꝫ de uita ſua laudabili et cōuerſatiōe honeſta· et de omnibus neceſſariis faciat plenam fidem ipſis executoribus ſeu iudici uel iudicibus·

Habeat etiā notarios et tabelliones publicos litteraſq; executoriales ſeu pꝓceſſus· per dictos executores ſeu iudices faciēdos uel ſigillādos· ut executores poſſint in ipſis legere et pꝓnūtiare inhibitiōes· et reſeruationes· decreta et mādata· in ſcriptis proferenda et ip

ſis Executoribꝰ ⁊ proceſſibus ſigillatis ⁊ om
nibus aliis premiſſis ſic peractis·fiat notifica
tio litterarū apoſtolicarū et proceſſuum inde
ſecutorū quanto citius fieri poterit collatori
bus uel collatricibus in hunc modum·

Modus inſinuādi lrās apoſtolicas collatori·

Impetrans accedat ad collatorē·ul' collatricē
uel eccleſiam eorundeȝ·uel ad capitulum cum
notario et teſtibus idoneis· aſſumptis una ſe
cū delegato executore uel ſubdelegatis exe
cutoribꝰ q hec ſpecialiter receperunt in man
datis·ſi eoruȝ copiam uel preſentiam habere
poſſit· Deinde dictas litteras apoſtolicas et
proceſſꝰ inde ſecutos collatoribꝰ ul' collatri
cibus inſinuet ſimul et ſel'· notificetq̃ publi
cet·et legat de uerbo ad uerbū·et copiam au
ſcultatā eis tradat·et requirat notarium ſup
hoc·ut de notificatiōe·publicatione·inſinua
tione·lectione et traditione huiuſmodi·ſibi cō
ficiat publicum inſtrumentum.

Si uero collator ul' collatrix·ſeu collatores
uel collatrices· forte indignati nollēt audire
huiuſmodi notificationē inſinuatōem lrārum
apoſtolicarū ⁊ proceſſuū inde ſecutoruȝ p̄ſen

tatiōes quas executores fingētes·uel eorum
ſeu earū preſentiā comode habere nō poterit
uel quia forte habitāt in caſtris·ul' ꝓpter me
tum corporum·ex quo dicti ſubdelegati execu
tores notarii teſtes et alii ad hoc neceſſarii·
ad dictos collatores ſeu dictas collatrices acce
dere ſecure nequeāt·ad inſinuādū iſtas litte
ras et proceſſus· ſaltē fiat in eorū eccleſiis·in
ſinuatio litteraꝝ apoſtolicaꝝ et predictorum
et offeratur copia auſcultata de uerbo ad uer
bum dictarum litterarum· et in ſummo altari
ponatur· et ſufficit quia prelatus quilibet te
netur in ſua eccleſia habere procuratoreȝ uel
officialē de iure·

De ꝓuiſionē facienda·

Primis uero pactis impetrans acceptet ſicut
poſtea dicetur·Quā acceptatiōe facta·uadat
cum notario et teſtibus et executores ſubde
legatos·uel ad principales ſi eorū preſentias
habere poterit acceptationeȝ huiuſmodi per
ipſum factam· et in publicam formam redactā
Et ipſum inſtrumentum notificet· et inſinu
et· inſinuatiſq̃ requirat huiuſmodi Executo
res debita cum inſtantia· et humiliter ab eis
requirat·ut huiuſmodi beneficium uacans et

L.i.: 400373

per ipſum acceptatū ſibi cum omnibus iurib9
et pertinentiis cōferant uel aſſignent ·et pri
cipaliter inueſtiant in corporalemq; et realem
poſſeſſionez ipſius beneficii inducāt et defen
dant inductum· Ac faciant ſibi de huiuſmodi
beneficii fructibus prouentibus iuribus z ob
uentionibus uniuerſis integre reſponderi·
Itē ſi collator uľ collatrix ī premiſſis aliquo
modo ſe opponunt ·uel ipſum impetrantem in
aliquo ·ſcilicet poſſeſſione pacifica uel fructu
um perceptione · uel alias quouiſmodo nitant
impedire · Extunc executores prefati ·coruz
litteris et mandatis facient et mandent mone
re Collatores uel Collatrices · quoſcunq; uel
quaſcunq; · et alios ſeu alias impetrantem ip
ſum in aliquo impedientes · ut infra certuz tē
pus poſt monitionem huiuſmodi eis factaz ·ab
huiuſmodi impedimentis ſeu perturbationib9
deſiſtant · alioquin in ſententiam excommuni
cationis ſuſpenſionis ac interdicti incidant et
incidiſſe denuntientur ecclesiis cathedralib9
collegiatis et ſingulis aliis publice et manife
ſte ſingulis diebus dominicis et feſtiuis·
Si uero uel collator uel aliquis alius appella
uerit contra proceſſus et mandata ſeu moniti
ones · dictus impetrans proteſtetur q̄ huiuſ
modi cauſam committi faciat dominus ď rota

decidendam tractandam ·et fine debito termi
nandam · Poſtea uero ſi collator uel collatrix
diceret ſe uelle dicto impetranti beneficium
acceptatum conferre impetrans non conſenti
at · ſed petat ut eum admittant et ſibi ſint fa
uorabiles · Et idem executores ſui ſibi confe
rant illud · alioquin ſi impetrans conſentit in
collationem collatorum ſtatim gratia ſua ex
pirauit ·
Item caueat impetrans ne decipiatur ſcili
cet ne Collatores uel Collatrices eum decipi
ant mediante promiſſione aliqua uel obligati
one · Sed quicquid cum ipſis placitauerit de eo
faciat ſibi fieri ſufficientez cautionez ·quia di
cunt ſe de iure non debere tenere promiſſio
nes ·nec obligationes factas impetranti·
Item ſi adepta poſſeſſione impetrans ſen
tiat ſe grauatum per ſententiam ſui dioceſa
ni aut eius officialis aut collatorum dicentiuz
ſe habere iuriſdictionem ordinariam ſuper ip
ſum impetrantem/ratione beneficii per eum
adepti · ſtatim ipſe impetrans a dicto graua
mine cum ad eius peruenerit notitiam ·ſuper
eo habito maturo conſilio iuriſperitorum ·ap
pellet uiua uoce coram notario et teſtibus ·et
proteſtetur q̄ infra ·x· dies intendit appella
re in ſcriptis · et infra illud tempus uadat ad

Modus et formā Appellandi

executorem uel executores · et requirat eum uel alios debita cū instātia et petat humiliter ut ipſi eū defendāt ꝛ ꝓuideāt ſibi de remedio oportuno ſicut ꝺ iure tenenꝭ · qꝺ ſi forte renu erint ꝛ cōtemſerint · impetrās p̄fatꝰ appellet ad ſedē apl'icā in ſcriptis cōtra collatoreꝫ uel collatricē ip̄m grauātes ul' cōtra executores ſibi iuſtitiā denegātes · ꝛ hēat iſtā appellatōꝫ in carta ſcriptā · ꝛ legat iſtā in hunc modum ·

Corā uobis notario ꝛ teſtibꝰ hic preſentibus ꝛ aſtātibus ꝛc̄ · Ego · N · canonicus ſiue rector ꝛc̄ · dico et propono ꝙ Epūs prepoſitus decanus et capitulum talis eccleſie ꝛc̄ · contra me tale mandatum emiſerunt ꝛc̄ · et mihi deſtinarunt · cuius tenor de uerbo ad uerbuꝫ ſequiꝭ · et eſt talis · ꝛc̄ · In quoquidē mandato diuerſa grauamina indebite mihi cōtra iuſtitiā inferūtur · et illata continentur ſuper quibus executores mei in gratia mihi facta a ſede apoſtolica mihi deputati · licet per me debita cum inſtantia fuerint requiſiti me defendere ut de oportuno remedio prouidere cōtra iuſtitiam denegantes in omnibus et ſingl'is ſentiēs me indebite grauatum · timenſqꝫ ueriſimiliter amplius grauari poſſe · ad ſedē apoſtolicā in his ſcriptis prouoco et appello · apoſtoloſqꝫ ꝛ lr̄as dimiſſorias inſtanter inſtātiꝰ ꝛ inſtantiſſime

mihi dari peto · Si quis mihi dare uoluerit aut etiam poterit · qui ſi mihi denegati fuerint ex hoc iterato ſentiens me indebite grauatum ꝛ oppreſſum iteꝝ prouoco et appello ſubmittēs me et mea omneſqꝫ mihi adherentes et adherere uolētes tuitioni et ꝓtectioni dicte ſedis ꝛc̄ · ut moris eſt in appellationibus fieri ·

Itē impetrās expectet donec ſibi uacauerit cōpetens beneficiū · nulli alteri de iure debitū q̄ ſibi de huiuſmodi uacatione cōſtiterit · et ſi illud beneficiū uacauerit · ſtatim poſt notificatōeꝫ litteraꝝ et ꝓceſſuum collatoribus ul' collatricibꝰ factā illud acceptet ſub hac forma ·

Modus et forma [illegible]

Corā notario et aliis pſonis ibidem aſtantibꝰ Ego · N · dico et propono ꝙ · a · x · diebus citra uel circa ad mei noticiā peruenit ꝙ ꝑrochialis eccleſia · N · ad collationē ꝛc̄ · reuerendorū religioſoꝝ uel religioſarū abbatis et cōuentus nunc · N · uacauit et uacat ad preſens per mortē ſiue obitū uel p liberā reſignationē domini N · canonici · q̄propter eandē eccleſiā ꝑrochialem ſiue ꝛc̄ · tanq̄ mihi et nulli alteri debitam de iure cum omnibus iuribus et pertinentiis ſuis uniuerſis in hiis ſcriptis accepto · et uolo mihi quantocitius fieri poterit de eadem mihi prouideri uigore et auctoritate gratie apoſtolice dudum mihi per ſanctiſſimum dominum

noſtrum papã zc̃ · mihi et ſuper quamuis aliam
diſpoſitionem cõiũctim uel ſepatim talis ul' ta
lis ſcilicet q in tali uel tali dioceſi uacat uel cũ
uacauerit in futuꝝ ꝑut in litteris apoſtolicis
ſup huiuſmõi grã cõfectis plenius cõtinẽt · et
ꝓteſtor nihilominꝰ ꝙ ſi mihi dictum benefici
um de iure non debeatur ſaluum et illeſum ſit
z maneat mihi ius ad aliud benficiũ mihi z nul
li alteri debitũ de iure acceptãdũ uigore grẽ
et ſupradicta auctoritate zc̃ · Inuocãs ſup hiis
teſtimonium aſtantium omnium perſonarum
et precipue tui notarii publici hic preſentis &
requiro te ſub debito officio · et iuramento p̄
ſtito ſuper hiis predictis ut conficias mihi pu
blicum inſtrumentum ·

Nota ꝙ poſt citationem executã lis dicitur
pẽdere intãtum ꝙ ſi alter litigãtium moritur
in curia uel in partibus lite indeciſa · tũc nullꝰ
papalis p̄oteſt beneficium acceptare · ꝫ ſolus
papa habꝫ de iſto diſponere · Caueat ergo iſte
collitigãs · et faciat ſe in ius illꝰ de fũcti ſurro
gare ne alter ipm̄ p̄ueniat · et idẽ ſi colligãtes
ſimul cõcordãt lite indeciſa · et ſi alter ipſoruꝫ
moritur et nõ renuntiat · tunc illud beneficiũ
iteꝝ cẽſetur pape reſuatũ · nec cadit ſub gra
tia expectatiua ſeu expectantiũ · hoc ẽ uerum
ſi lis pendeat in Romana Curia Secus tamen

ſi alibi · etiã ſi quis renũtiat in curia bñficiũ ſta
tiꝫ cẽſet̃ pape reſeruatũ in eiuſdẽ diſpoſitiõe ·

Modus reſignandi beneficia ·

Si quis beneficium libẽter uellet reſignare
ſiue renũtiare · et timeat papales cũ gratiis ex
pectatiuis cõſtituat ꝓcuratorẽ in ro · cu · ad re
nuntiandum · et uideas ꝙ tu habeas illud in po
teſtate tua tunc potes renuntiare quando uo
lueris · et facta renuntiaone in continenti im
petret tãq̃ p renuntiationẽ · Aliter tñ poteſt
fieri · impetrat ille beneficiatus unã gratiã ex
pectatiuã · poſtea impetrabimus beneficiuꝫ ſu
um p aſſecutionem auctoritate apoſtolica fiẽ
dã cum clauſula etiã ſi p liberã in cu · ro · uel ex
tra eã factaꝫ renuntiationẽ cum aliis clauſulis
oportunis ut in forma ·

Si quis impetrauerit bñficiũ realiter deuo
tũ uel reſeruatũ · uel alias debito modo uacãs
et poſtea impetret aliud uel nõ curat ꝓſequi
primũ · tunc illud beneficium ſtat diſpoſitõni
ſolꝰ pape per manus appoſitionem ·

Si quis impetrat beneficiuꝫ generaliter re
ſeruatum et anteq̃ adipiſcat̃ plenam poſſeſſio
nem illius · moritur aut renuntiat uel nõ curat
proſequi · adhuc ſtat diſpoſitio illius beneficii

in manib9 ſolig pape·nec reuertiẗ poteſtas ꝓ
uidēdi ad ordinariū ſeu ad collatorē niſi uaca
tio huiuſmōi facta realiter ſit purgata uilʒ ꝙ i
petrās effectualiter ſit adept9 poſſeſſionē bñ
ficii tūc primū reuertitur ad ſuū beneficium·
Habēs gratiā in cōmuni forma paupeꝝ añ
purificationē gratie ſue·ordinari9 beneficiū
confert ſcðm aliquos·aliqui tamen dicunt ꝙ
non ſcilicet Iohānes Calde·qui tenet ꝙ ante
publicationē gratie ſue in cōmuni forma pau
perū manus ordinarii ſunt ligate dūmodo eaʒ
infra menſem poſt uacationē beneficii purifi
cet et acceptet·et ita fuit alias obſuatum·Se
cus tamen de gratia ſpeciali·

Ordinarii non poſſunt beneficiū ꝯferre in
fra mēſeʒ poſt uācatōeʒ·ꝛ hoc ꝓpter decretū
pape·Sed ſi fuerit acceptū infra mēſeʒ tūc ite
rū nō poteſt·qa ſua collatio nō ualerʒ·poteſt
tamen poſt mēſem conferre et ſic ualeret·

Habēs gratiam in cōmuni forma pauperuʒ
ipſe ante uacationē tenetur litteras ſuas inſi
nuare ordinario alias nō poteſt acceptare·ſꝫ
habēs grātiā in ſpeciali nō teneẗ litteras ſuas
inſinuare ordinario alias bene pōt acceptare·
niſi ꝓpter concurrentem et maiorē diligētiā·

Si quis habēs beneficiū curatum et aſſequi
tur aliud curatū auctoritate apoſtolica·Tunc

primū uacat ſedi apoſtolice ꝑ aſſecutōem·et
ſtat in manibus pape aut cadit ſub gratiis ex
pectatiuis·Sec9 tñ ſi aſſecutus ſit auctoritate
ordinaria·quia tūc primū uacat ordinario ſuo
et papales acceptare non poſſunt·

Habēs bñficium curatū et aſſeqtur aliud
curatū quacūqꝫ auctoritate·tūc primū ſtatim
poſtq̄ habuerit poſſeſſionē ſcði bñficii teneẗ
dimittere primū infra mēſem in manib9 ordi
narii·niſi lis moueaẗ ſup ſcðo/ꝙ ſi ambo reti
nuerit ſimul ꝑ mēſem·tūc ipē priuat9 ē utroqꝫ
et cū hoc efficiẗ inabilis ad alia obtinēda bene
ficia·et ambo beneficia uacāt cu·ro·iuxta cō
ſtitutionem execrabilis·

Si qs efficiaẗ de familia pape uel ei9 officia
lis·tūc ſua bene·ſunt ſe·apo·reſuata·etiā ſi
moriaẗ añq̄ de officio familiaritatis ſe intro
mittat·ꝛ poſtq̄ acceptauerit nihilomin9 ſi poſ
tea reſignet·adhuc ei9 bene·ſunt reſuata·

Ordinari9 ſꝑ debʒ ꝯferre bene·ꝛ ꝑ̄ſentare
corā nōrio publico·ꝛ inſtrumēta collatōis ꝛ ꝑ̄
ſentatōis cū ſigillis ꝓpriis roborare·qa litte
ris ordinarioꝝ nō ſemp crediẗ niſi qs doceat
et hoc de cōſuetudine·quia ordinarii cōſueue
rūt tales litteras tm̄ ſigillis ꝓpriis roborare·
et hoc in deciſionibus rote plenius contineẗ·

Si qs uigore grē ſue aliqð acceptat bñficiū

ꝛ faciat ſibi ꝓuideri ꝛ̄uatis ꝛ̄uādis·ita ꝙ ius ſi
bi debeť in iſto bn̄ficio·Poſtea dať ſibi intru
ſus uł alias quōlibet ipediť uł ꝑturbať· et ſic
de iſto bn̄ficio ꝯcordāt·ꝛ ille alter optinꝫ bn̄fi
ciū et ipē aliud uult acceptare uigore grē ſuē
Quero utꝝ poſſit·dico ꝙ n̄·qa ꝑ ſolā accepta
tōēꝫ grā ſua fuit caſſa quo ad alia bn̄ficia· ex
quo ſibi debeť ius in prio·ałs ꝯmittereť fraus
in infinitis· qa papa uult ipm̄ ipetrātē tm̄ de
bn̄ficio ꝓuiſū eē· Itē cadēs i penā ꝯſtitōis ex
ecrabił ē inabilis ad q̄cūq; bn̄ficia optinēda· ꝛ
n̄ poterit ſine diſpēſatōe ſpēali ad aliq̄ bn̄ficia
ꝓmoueri· ꝛ omnia alia bn̄ficia q̄ habet ultra il
la duo curata poſſunt impetrari·

Habēs bn̄ficiū curatū·ꝛ ſi aſſeqť aliud cura
tū auctoritate ordinaria·ꝛ papales acceptant
illud·ꝛ iſte primꝰ retinꝫ iſta duo curata ꝑ mē
ſem·ita ꝙ cadit in penā ꝯſtitutōis execrabił·
Quero cui debeať·dico ꝙ acceptāti ſꝑ in lit
teris dať dūmodo nulli ſit ius queſitum·

Itē ubi plures ſūt collectores in dioceſi uel
ciuitate·ꝙ bn̄ficia taliū n̄ ſunt reꝛ̄uata ꝛ hoc ſi
ambo utāť officio ſuccollectoris. Si aūt alter
eoꝝ utiť tūc bn̄ficia ſunt reꝛ̄uata et ałs n̄· ut
uult regula dn̄i Gregorii pape·xi· ȝ ſi oēs bn̄
ficiuꝫ acceptauerint licet unus exerceat tunc
nullius beneficia ſunt reꝛ̄uata·

Nota ꝙ lis uertiť inter·A·et·B· ſuper ali
quo bn̄ficio·tn̄ ꝙ·A·renūtiat beneficiuꝫ ꝛ po
ſtea moriť·B·uenit·A·ꝛ uult habere bn̄ficiū
Queriť nunqd poſſit·Diſtinguiť·aut renūti
at libere omnibꝰ iuribus ſuis·aut alias amica
biliter ſe cuꝫ ipſo cōponit·Si libere·aut in ma
nibus ordinarii·aut corā autēticis ꝑſonis·Si i
manibꝰ ordinarii·tūc nō pōt habeř regreſſuꝫ
Si coram autenticis perſonis·tunc aut medio
iuramento·aut non·Si medio iuramēto tunc
tenet renūtiatio·ałs nō tenet ꝛ poterit ſemꝑ
habere regreſſuꝫ ſcilicꝫ·A·ad bn̄ficiū ſuum·

Nota ꝙ pena conſtitutōis execrabilis eſt
quando aliquis habens beneficium curatum·
aliud conſequitur curatuꝫ quauis auctoritate
tenetur primum in manibus ordinarii libere
et realiter infra menſem reſignare ałs elapſo
mēſe priuatus eſt utrobiq;· ꝛ ambo ipſa bene
ficia ſtatiꝫ ad papam ſunt deuoluta·ita ꝙ nul
lus expectantiuꝫ de iſtis pōt ſe intromittere·
Nota ꝙ licet generaliter· epiſcopus uel ſupe
rior generaliter cauſas poſſit delegare·et eas
aliis committere·tamē ubi agiť contra aliquē
de ſciſmate uel hereſi·cum tales cauſe cēſean
tur maiores non poſſunt alteri delegare·

Explicit·